

топански организации и пр. Ранните контакти на деца от различни етноси са решаващи за създаването на антидискриминационни нагласи.

За да стане обаче този модел още по-ясен и смислен по съдържание, се правят следните обобщени предложения за допълнения:

- » разработване на система за наблюдение на развитието на всяко ромско дете, която да отчита неговите специфични нужди на всеки етап от образованието му;
- » изграждане на система за методическа помощ на учителите, работещи с ромски ученици, която да обхваща всички „йерархични“ равнища – от Регионалните инспекторати по образование през департаментите за повишаване на квалификацията на учителите до университетите и научноизследователските звена;
- » внедряване на нова система за мотивация на учителите;
- » за всички групи участници да се конкретизират ролите им с оглед на специфичността на проблемите на десегрегацията и стандартите, които трябва да покриват, като разбиране и умения.

По отношение на несъгласията със съдържателната част на така предложените модели се получиха следните мнения и твърдения, които макар и да са незначителни като количество, трябва да бъдат взети в предвид:

за Първи модел
(обобщени мнения)

- » *той е по-скоро радикален, отколкото еволюционен и в този смисъл е подмяна на действителното с желаното, но несъобразена с далеч по-сложните реалии отвътре и отвън. Например закриването, макар и постепенно, на ромските училища би било грешка, защото немалка част от децата няма да отидат в смесените, а ще останат на улицата;*
- » *резерви относно идеята за откриване на университетска специалност „Ромистика“. Това би предполагало въвеждане в училище на отделен предмет „Ромистика“ (може би като ромска история и култура). При настоящите обстоятелства това би било преждевременно, освен като свободно избираема подготовка (СИП). По-скоро би могло да се мисли за такава академична дисциплина. Ако тя бъде включена в учебните планове на релевантните учителски специалности (а също и на съответните курсове по СДК), това би дало възможност в програмите по традиционните училищни дисциплини да се включат елементи с „ромологично“ съдържание. Отделен е въпросът за подготовка на академични специалисти, които биха могли да развиват ромистиката като наука. Това е необходимо, за да се затвори цикълът преподаване в училище – преподаване на университетско равнище – научноизследователска дейност. Но за тази цел би било достатъчно да се развие магистърска програма по ромистика – или като интердисциплинарна, или като надстрояваща се над бакалавърската степен по етнология;*
- » *резерви във връзка с въвеждането на новата длъжност „Помощник на учителя“, породени от липсата на традиции в тази насока. Едновременно с това се прокрадват опасения, че длъжността механично се пренася от Западна Европа при български условия, без да имаме сериозни анализи за доказана необходимост от въвеждането ѝ.*

По отношение на първото мнение не може да не се съгласим, че предложеният модел е по-скоро радикален, отколкото еволюционен. Радикалната страна на модела е в намесата на държавата и общината в преустройването на училищната мрежа, така че срещата между ромчета и българчета да се ускори. Не можем обаче да се съгласим, че само по пътя на еволюцията ромите у нас сами ще почувстват истинската необходи-